

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Danmark skal have en ny plan for energien

Mathiesen, Brian Vad; Borch, Kristian; Sperling, Karl; Østergaard, Poul Alberg; Skov, Iva Ridjan; Sorknæs, Peter; Thellufsen, Jakob Zinck; Nielsen, Steffen; Madsen, Poul Thøis; Lund, Henrik; Hvelplund, Frede

Published in:
Jyllands-Posten

Publication date:
2023

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Mathiesen, B. V., Borch, K., Sperling, K., Østergaard, P. A., Skov, I. R., Sorknæs, P., Thellufsen, J. Z., Nielsen, S., Madsen, P. T., Lund, H., & Hvelplund, F. (2023). Danmark skal have en ny plan for energien. *Jyllands-Posten*. <https://jyllands-posten.dk/debat/kronik/ECE16367089/danmark-skal-have-en-ny-plan-for-energien/>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

August 2023

Kronik bragt i Jyllands-Posten den 25. august 2023

Brian Vad Mathiesen, Kristian Borch, Karl Sperling, Poul Alberg Østergaard, Iva Ridjan Skov, Peter Sorknæs, Jakob Zinck Thellufsen, Steffen Nielsen, Poul Thøis Madsen, Henrik Lund, Frede Hvelplund

Danmark skal have en ny plan for energien

Koordination er nøglen til et større marked, flere og hurtigere klimaløsninger. Det er tid til en ny lov om vedvarende energi og Strategisk Energiplanlægning.

Markedet skal ikke sættes ud af spil, men det er afgørende for aktørerne, at de kender rammerne. Det lokale og regionale niveau er afgørende for den grønne omstilling, da alle teknologier på den ene eller anden måde skal besluttes og implementeres lokalt, lyder anbefalingen blandt andet i kronikken. Tegning: Rasmus Sand Høyer

Energikrisen er endnu ikke ovre, og med klimakrisen står vi over for endnu større udfordringer. Arbejdet i regeringens energikrisestab, NEKST, er i gang, men noget tyder på, at det trækker ud med konkrete forslag. Mens der politisk er sat et ambitiøst mål om at reducere CO₂-udslippet med 70% inden 2030, skal vi træffe et afgørende valg: Skal vi tage en langsigtet strategisk løsning eller gå efter kortsigtede løsninger? Danmark står overfor en enorm opgave. Vi skal i Danmark firedoble produktionen af vedvarende energi (VE) fra sol og vind på land, og omstille tusindvis af naturgas- og oliefyrrer til grøn varme. Vi skal også etablere Power-to-X anlæg (PtX), som kan levere brint til industri eller til at fremstille brændsler til skibe og fly samt lave flere biogasanlæg og bygge ny energiinfrastruktur. Alt dette taler for koordinerede og langsigtede rammer på flere niveauer.

I en verden, hvor grøn omstilling sker med hidtil uset hast, er det afgørende, at Danmark sikrer en optimal udnyttelse af sine ressourcer. Selvom vi har gjort betydelige fremskridt inden for omstilling fra kul til vind, bygningsstandarder, fjernvarme, generel elektrificering og senest også en accelereret reduktion af naturgasforbruget, er der fortsat meget arbejde at gøre. Faktisk er mere end halvdelen af Danmarks energiforbrug stadig baseret på fossile brændsler, og vi har yderligere en udfordring med, at omstille til at bruge færre og mere lokale biomasseressourcer. Dette arbejde skal være koordineret, ikke blot inden for kommunernes grænser, men også regionalt og mellem kommuner og staten.

Ved at gøre vores energiplanlægning mere strategisk kan vi ikke blot gøre energiinfrastrukturen bæredygtig, men også optimere arealforbruget og potentielt spare på omkostningerne ved ny energiinfrastruktur.

Et konkret forslag er at tage ved lære fra vores nuværende fireårige rul indenfor affaldsplanlægning. Vi bør indføre en rammelovgivning, hvor den enkelte kommunalbestyrelse skal forholde sig til og tage stilling til kommunens strategiske energiplan hvert fjerde år. Det er ikke afgørende, at disse planer er bindende, men det er afgørende, at vi sikrer en proces, hvor man lokalt ved hvilken miljøbelastning man har, og hvad man kan gøre for at bidrage til den grønne omstilling. Det er vigtigt, at staten klart definerer hvilke teknologier, der kan bidrage til den grønne omstilling, hvilken rolle de har og nogenlunde hvilken omfang disse skal have. Markedet skal ikke sættes ud af spil, men det er afgørende for aktørerne, at de kender rammerne. Det lokale og regionale niveau er afgørende for den grønne omstilling, da alle teknologier på den ene eller anden måde skal besluttes og implementeres lokalt. Det kan enten ske via en detaljeret plan med scenarier for 2030 og 2045, som beskrevet i Ingeniørforeningens Klimasvar 2045, eller gennem en positivliste over teknologiske initiativer. Derudover er det afgørende, at staten og Energinet koordinerer, så viden om f.eks., hvor der er tilgængelig kapacitet for solceller, vindmøller og nyt forbrug bringes i anvendelse i planlægningen. Herunder også, om vi skal have f.eks. 10 GW solceller eller 30 GW. Den ene kommune aner dårligt, hvad den anden kommune laver i øjeblikket, og området er så komplekst, at mange kommuner slet ikke har kompetencerne til at løfte opgaven. Men kommunerne er det rigtige sted at udvikle strategiske planer, fordi de kender til de lokale forhold, og fordi de er tætte på borgeren.

For at understøtte den strategiske energiplanlægning og kommunernes afgørende rolle i sådanne fireårige rul, bør hver kommune afsætte en eller to medarbejdere til opgaven, og der skal oprettes et kontor i Energistyrelsen, som kan hjælpe kommunerne med at omsætte de nationale ambitioner til regionale og lokale handlinger. Det er desuden afgørende med koordinering lokalt mellem kommuner i regionen eller i lokale energifora, hvor både lokale borgere, interesseorganisationer og erhvervsliv er repræsenteret. Enkelte kommuner har allerede gode erfaringer med sådan et forum – for eksempel Ringkøbing-Skjern's Klimaråd og Klimasekretariat. Med den rette strategi og tilstrækkelige ressourcer kan kommunerne fremskynde implementeringen af energiløsninger, f.eks. indenfor varmeplanlægningen, biogas og PtX.

Det er imidlertid en afgørende hindring, at riget i øjeblikket fattes dygtige planlæggere. Vi er klar til at uddanne og efteruddanne flere planlæggere til opgaver med strategiske energiplaner i kommunerne.

Energilagring fra sol og vind kan betyde store besparelser i infrastrukturen og bør være en central del af den nationale strategi. Det kan også hjælpe os med at placere ny energiproduktion og større forbrugscentre hensigtsmæssigt. Dette kan resultere i betydelige besparelser ved at undgå eller minimere behovet for nye transmissionsledninger og anden infrastruktur.

Koordineringen mellem det nationale, regionale og lokale niveau er helt afgørende, men det hindrer ikke, at virksomheder og markeder også kommer rigtigt i spil. Det handler mere om at sikre, at markedet ikke kun bliver større men også mere koordineret, så de private aktører ikke falder over hinanden i et kapløb om de bedste og største områder, hvor lokalsamfundet bliver marginaliseret og dermed gjort til modspillere.

Den strategiske energiplanlægning kan samtidig indpasses i en tiltrængt revision af VE-Loven, som i dag er med til at begrænse udbredelsen af vedvarende energi. En revision af VE-Loven skal sikre en langt større lokal opbakning. Vi foreslår derfor følgende:

- Alle arealudpegninger til VE bør være baseret på strategisk areal- og energiplanlægning.

- Udpegede arealer bør derefter udvikles i et nært samarbejde med de lokale borgere. Gerne gennem en forening, der repræsenterer lokalsamfundets interesser.
- Projekteringsfasen bør først påbegyndes, når en lokal udviklingsaftale er forhandlet på plads.
- Det skal overvejes om flere typer energianlæg end sol og vind skal indtænkes i VE-Loven i en forankring i lokalsamfundet.
- VE-loven bør sætte rammer for, hvor stor en andel der minimum skal være lokalt. Det er vanskeligt at sætte generelle krav op, hvis VE-loven dækker med end vindmøller og solceller, så som biogas og transformerstationer. Tidligere havde vi i Danmark et krav om, at mindst 20% af ejerskabet skulle udbydes lokalt, hvilket skabte hensigtsmæssige lokale gevinster. I en revision af loven, bør der gendannes incitamenter, der sikrer en stærk lokal finansiering og forankring.
- Ejerandele kan overvejes knyttet direkte til ejendomme i nærområdet for at øge dens værdi fra de løbende indtægter en ejerandel giver. Ejerandelen kan ikke tages med ved fraflytning, men overtages af nye ejere.
- Den grønne ordning, som er et fast beløb til kommunen per produceret grøn MWh, skal kanaliseres tilbage til det berørte område. Det kunne være i form af en lokal almennyttig udviklingsfond.
- Kommunerne skal have tilstrækkelige ressourcer til at ansætte og fastholde specialister inden for VE-udvikling.

Som nation med tradition for innovation og fremskridt inden for grøn teknologi er det nu tid til at sikre, at vores energiplanlægning er lige så fremsynet og effektiv som de løsninger, vi udvikler. Der er pt. en debat om, hvorvidt Danmark stadig er førende på det grønne område. Det er en lidt for simpel og forfladiget debat, for der er ingen tvivl om, at vi er langt fremme og førende på nogle områder, men ikke er det på andre. I det lys er der ingen tvivl om, at en koordineret tilgang kan hjælpe med at styrke Danmarks position som en grøn pioner internationalt - ikke bare teknologisk, men også på en måde, hvor borgeren tager aktiv del i den nødvendige omstilling væk fra fossile brændsler.